

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdivásárhely, 1905. Szeptember 7.

Csütörtök.

XXIV. évfolyam 72. szám.

Felelős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:

Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona.
Negyedévre 2 korona 50 fillér.
Egyes szám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények, Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:

4 hasábos pet'sorért, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos és árverési hirdetmények külön díjtétel szerint.
Nyílt ér sora 30 fillér.
A hirdetmények s nyílt erek díja előre fizetendő.

Világ küzdelem a tüdővész ellen.

Irtá: Korányi Frigyes dr.

Az 1901. évben Londonban tartott nemzetközi tuberkulózis-kongresszuson Európa statisztikai adatokkal rendelkező államainak hivatalos közléséből az tűnik ki, hogy Európának 316 millióra tehető lakosságából tüdővészből minden egyes évben átlagosan 1.100.000 emberrel több hal meg. Ismerve lévén az áldozatul esett tüdővészeselek betegségének átlagos lefolyási ideje, ebből hozzávető számítást lehet venni az ugyan egy időben létező betegek számára is. Ezen számításból azt lehet következtetni, hogy Európában a tüdővészből szenvedő betegeknek száma állandóan 7 millió körül forog. (A londoni kongresszus idejétől fogva tett tapasztalatok és számítások ezzel a következtetéssel teljesen összhangzásban állanak.)

De a tüdővésznek ezen pusztító hatása nem egyformán oszlik el Európa különböző államaira. Legnagyobb az Európában 106 millió lakost számító óriás Oroszbirodalomban, ahol minden egy millió lakosból átlag 3986 és így összesen 400.000-nél többen halnak meg évenként tüdővészből. Közvetlenül Oroszország után jön Ausztria 3625 és Magyarország 3483 tuberkulózis halálesettel minden millió lakos után. Legkisebb Angliában, ahol egymillió lakosból átlagosan 1358 esik áldozatul, utána a Németbirodalomban, ahol az áldozatok száma minden millió után már 2245. Ezen egybepillantás világosságba helyezi azon feladat magasztos voltát, amelyre velünk budapesti egyesülettel együtt a József kir. herceg Szanatorium Egyesület vállalkozott.

Magyarország lakosságának feltűnően lassu növekedése már orvosi pályán első kezdetén lekötötte figyelmemet.

A külföldön bámulatot gerjesztő méreteken fejlődött tovább a tüdővész elleni küzdelem.

A mozgalom világ mozgalom lett. Megindult a Balkán félszigeten is, testet kezdett ölteni az európai Törökországban; virágzott az amerikai Egyesült Államokban, amelynek területén az utolsó nyolc év alatt 141 szanatorium lett felállítva. És ezen hódító út egyre terjed tovább nemcsak területi tekintetben, hanem a szanatoriumok felállításán túl létrehozta a kiegyesítő jótékonyági intézmények egy egész csoportját. Létrejöttek azon felnőtt szegény betegek számára, akik szanatoriumi ápolásban részesülhetnek: a dispensariumok és poliklinikák, amelyekben,

bármely időben megjelenhetnek vizsgálatra mindazok, akik tüdőgümőkór gyanúja alatt állanak és részesülnek oktatásban maguk és családjuk védelmére nézve, gyógyulásuk előmozdítására gyógyszerekben és a dispensarium megbízottjának időnkénti látogatásiban az erkölcsi, értelmi és ahol szükséges, anyagi támogatás végett. Megalakultak a földmívelési és kertészeti kolóniák, olyan szanatoriumból üdülten kikerültek számára, akiknek egészsége még nem eléggé ellenálló arra, hogy az ipari, gyári és egyéb nehéz munkákat megbirja. Megalakultak a különböző telepek, a tuberkulotikus gyermekek elhelyezésére. Franciaország ilyenmű intézeteiben már az 1903. évben 400) gyermeknek volt helye és ezen felül 3000 gyermek küldetett nyaraló kolóniákba.

Jelentékeny közreműködést fejtett ki a tüdővész elleni küzdelem terén a németországi vöröskereszt egyesület, amely maga egy önálló tüdővész-szanatoriumot állított fel, a többi népszanatoriumoknak segítséget nyújt az által, hogy a viszonyok és lehetőség szerint ápolónőket és gazdasági személyzetet boesát rendelkezésükre.

A tüdővész elleni küzdelem egyik leghatásosabb előmozdítójaként működtek mindenütt a hölgyek is azoknak különböző egyesülései, amelyek a tüdővész gyógyítására és a betegek gyógyulásának állandósítására is kimagasló befolyást gyakoroltak. (A német vörös-kereszt-egyesület hölgy tagjai külön pénzugyűjtéseket szerveztek a végett, hogy a gyűjtött összegeket az egyesület útján olyan betegek segélyezésére fordítsák a birodalomban, akik betegségük elején elegendő pénzeszköz hiánya miatt szanatoriumba nem juthatnak.) A külföldi női egyesületek, különösen Angol- és Németországban egyik fontos feladatukká tették, hogy azon családokat, amelyekben tüdőbetegek vannak, úgy, amit azt jótékony egyesületek tagjai is teszik, lakóhelyeiken meglátogassák és ahol a lakás, ruházkodás, táplálkozásra nézve hiányokat találnak, azoknak elhárítására módot nyújtsanak, tanácsadást a lehetőség szerint támogatást, ahol szükséges segélyezés által — a viszonyok szerint orvosok, jótékony egyesületek, szanatoriumok közrehajtásának igénybe vételével is.

A nőegyesület tagjainak egy nagy horderejű feladata továbbá ott, ahol lakásokban tüdőbetegeket találta, a fertőzés átvitelét más családtagokra megakadályozni, azon egyszerű eljárásra való figyelmeztetés és oktatás által, amelylyel való

ismeretlenség a szegény nép körében annyi szerencsétlenségnek forrását képezi. A szanatoriumban levő családfő, honmaradt hozzátartozóit anyagilag gyámolítja. A szanatoriumból kikerült üdülőknél pedig egészségi állapotukhoz mért foglalkozást szereznek.

Ezen sokoldalu, de egy célra összpontosított intézkedések régebbi időtől megkezdett felhasználásának köszöni Angolhon is, hogy még a XIX. század közepén 40 millió lakos mellett a tüdővész halandóság meghaladta évenként a 160 ezret addig a lefolyt utolsó évtizedben dacára a népesedési emelkedésnek, 42 milliót meghaladó lahos mellett átlagosan már csak 54.300-at ért el, vagyis: évenként 15-20.000-el kevesebb, mint a mennyit Magyarországon nem egészen 20 millió lakos mellett a tüdővész által okozott veszteség kiteszen.

És, hogy ezen pezsgő életű mozgalom kifejlődött, zavartalanul működik és működésének összhangzatos célszerűsége által ilyen nagy horderejű eredményeket hozott létre, bámulatosan rövid idő alatt, azt a mai megkönnyített közlekedési és érintkezési viszonyok, az eszméknek a sajtó által közvetített gyors terjedése és a XIX. században felvirágzott humanitárius szellem mellett létrehozták azok a központosító szövetkezések, amelyek a cselekvést mindenütt összhangzóvá, a társulás által erélyesebbé és ez által gazdagon termékenynyé tették.

Ennek folytán elsősorban minden egyes országban központi bizottság lett felállítva.

Idegen nagy nemzetiségek közé helyezkedett rokontalan faj vagyunk, számban kevesen. Még nem sok idő mult el azóta, hogy Magyarország egészséges és békés fejlődésének apostola, gróf Széchenyi István azt mondta ki, hogy az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni, ha magyar, mert kevesen vagyunk. És még közelebb vagyunk az idősakhoz, amidőn az idegen földön megtelepült csángók visszatelepítésére Magyarország jelentékeny erőfeszítéseket tett. Előttünk most az a feladat áll, hogy itt köztünk élő hazánkfiat mentjük meg a megsemmisüléstől. A feladatok és áldozatok, amelyek árán az elérhető, kétségtelenül nagyok, de az utörök és nálunknál kevésbé súlytolt nemzeteknek feladatai sem volt könnyebb és mi az ő sikereiken tanulhatunk.

Kristóffy képviselőjelölt. Avrameszku Pachomiusz orsz. képviselő, ki lemondott mandátumáról, szombaton bucsuzott el bogsáni választóitól és utódjául Kristóffy belügyminisztert ajánlotta, kit a választók egyhangulag jelöltek. Az ellenzék jelöltje Panajoth Mihály bankigazgató.

A válság.

Fejérváry programja.

A „Magyar Nemzet” vezércikkében foglalkozva a politikai válsággal, azt írja, hogy Fejérváry bárónak a koronával egyetértően sikerült olyan programot egybe állítani, mely a kibontakozáshoz vezető alkalmas utat megmutatja. A program bázisát az általános választói jog képezi.

Még ez a lét is nagyobb politikai események nélkül fog eltelni, ha ugyan váratlan szenzációk nem cáfolnak rá a naptári jóslatokra. Mert a naptár szerint szeptember 15-én kezdődik a politika főszezonja. Akkor ül össze a képviselőház. Fejérváry terveiben az a nap a fordulópont. Akkorra ígérgetik az általános választójogot és más szociális és gazdasági reformokat hirdető kormányprogramot. A program fogadtatása előreláthatólag a visszautasítás lesz. A nevezetes ülést tehát nyomon követné az elnapolás, sőt esetleg a parlament feloszlata is.

Az olahok fészkelődése.

Ruszu Szirianu a kisjenői kerület orsz. képviselője vasárnap délelőtt Miskén, Alpason, estefelé Kisjenőn tartott beszámolót. Beszédében megtámadta a koalíciót, különösen a negyvennyolcas pártot, mely a magyar vezényszóval a király jogát akarja megnyirbálni. Ők ép úgy követelhetik a román vezényszót, mondá.

A szeptember 17-én Szébenben tartandó gyűlésükön hűséget biztosító feliratot intéznek a királyhoz, amelyben a két éves katonai szolgálatot és a választói jogok minden 24 éves polgárra való kiterjesztését követeli. Azután támadja a koalíciónak állítólagos kényszermagyarosító törekvéseit és buzdítja a népet, hogy fizesse adóját és tegyen eleget kötelességeinek. Utána még Velics Mihály kisjenői ügyvéd az általános választójog mellett szólalt fel.

A zabolai Mikó-ünnep.

Országgrasználó, nagyszabású kegyeleti ünnepet rendezett szeptember 4-én Zabolán, a sepsiszentgyörgyi Székely-Mikó-Kollegium nagy alapítójának:

zabolai gróf Mikó Imrénék születésnapja századik évfordulója alkalmából.

Az egész vármegye, nem, az egész magyar társadalom élénk részvétele között ugyanis e napon leplezte le magasztos ünnepi aktussal a nagy alapító születésnapjának egyik falába beillesztett márvány emléktáblát.

A kis Zabola soha sem látott ily nagyarányú szép ünnepséget s a jelenleg Gróf Mikes Armin tulajdonát képező kastély s gyönyörű parkja is ritkán fogadhatott kebelén ilyen emlékeztető ünnepre a haza távoli s közeli részeiből összesereglett intelligens közönséget. A szép ünnepen képviselve volt ugyanis a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Történelmi Társulat, az Erdélyi Múzeum egyesület, az Erdélyi Gazdasági Egyesület, az Erdélyi ev. ref. Egyházkerület. Háromszékvármegyei Község, a Rikán beléli Kommunitás, az Erdélyi Közművelődési Egyesület, az Erdélyi Kárpát-Egyesület s ezenkívül vármegyénknél számtalan egyesülete, intézménye, hatósága stb.

Már korareggel ünnepi díszet öltött Zabola. Az egész község apraja-nagyja kivonult a vasúti állomáshoz, hová 8 óra 18 perckor robogott be a magas vendégeket hozó vonat. A zabolai polgári zenekar Rákóczi-indulójára fogadta a vonattal érkezőket, a kikhez Földes György zabolai ref. pap intézett komoly és talpraesett üdvözlőbeszédet. Dr. Bartók György püspök válaszul az üdvözlésre, meleg elismeréssel adózva a rendezőségnek s a Székelységnek mely ily impozánsá tette az erdélyi ref. egyházkerület, nagy fiának ezen emlékünnepét. Mindkét beszédre lelkes éljenzés zúgott föl, különösen azon részeken, hol a székelység kulturális és közgazdasági megteremtésének szükségességét hangoztatták a szónokok. Erre megindult a menet a vasút állomástól be a községbe, elől a Székely Mikó Kollegium előjáróságával, tanárára s ifjúságával, mely büszkén sorakozott a lépdelt a Budapesten júniusban tartott országos tornaversenyen nyert fehér selyem zászló, mint legfőbb győzelmi jelvény alatt; nagy község csatlakozott az ifjúság után a menethez, melyet mintegy 150—180 kocsis követett. A községhez közel diszkapu várta az ünnepelőket s Both György községi jegyző adott csinos beszédében kifejezést a község örömeinek az öt ért megfeszítettetés fölött; itt Dr. Bodor Tivadar ügyvéd, kollegiumi főgondnok köszöntö meg hazafias beszédében a szíves és ünnepélyes fogadtatást s azzal zeneszóval felvonult a község a Gróf Mikos Armin kastélyához, ahol a közönségben álló gróf és rokonszenves, népszerű

ifju felesége szül. Bethlen Tima grófnő fogadták lekötelező szeretettel a vendégeket. A polgári zenekar nyitánya után a Székely Mikó Kollegium ifjúsági kitérő énekkara énekelte el a Szózatot ritka precizitással, gyönyörűen, Szász Béla tanár vezetésével. Emlékbeszéd következett erre, melyet Bodor János zágoni pap tartott, nagy hatást érve el magas szárnyalású, szépen kidolgozott, eszmékben dus emlékeztetéssel milyenhez hasonlót ritkán hallhatni.

A község elragadtatással hallgatta végig a igazi élvezetet talált a nagyszabású emlékbeszédben, melynek folyamán lehullt a lepel a szép emléktábláról s rögtön rá a zabolai vegyeskar énekelte el igen sikerülten, összevágóban a Földes György lelkész ügyes vezetésével a Nemzeti zászlót. Most Szabó Jenő Kézdivásárhely költő-papja állt az emelvényre nagy hatás közt szavalta el ezen alkalomra irt gyönyörű ódai költeményét. A Honföldi nagyszerű akkordjai zengtek föl erre, a messzi vidéken híres zágoni tanítói dalkörből, Nagy Imre műértő vezetésével, mely hatást idézve elő a gyönyörű előadással az ünnepelők lelkében. Erre az emléktábla koszorúzása következett. Dr. Márki Sándor, a kolozsvári kir. tudomány egyetem tudós történelemprofesszor a tette le az első koszorút, magvas beszéd kíséretében a Magyar Tudományos Akadémia nevében, utána Dr. Bartók György püspök az Erdélyi ref. Egyház kerület, Gróf Eszterházy Kálmán az Erdélyi Múzeum egyesület, Beldi Tivadar, az Erdélyi Gazdasági Egyesület, Szent Iványi Miklós kir. tanácsos, alispán Háromszékvármegyei község, Bodor Géza esperes a Rikán beléli kommunitás, végül Földes György zabolai pap pedig Zikariás János orbai kerületi országos képviselő nevében helyezték koszorút az emléktáblára, valamennyien a nagy alapító grófnak egy-egy kiváló jellemvonását, munkássága egy-egy ágát igyekezvén méltatni. Még a Himnusz énekelte el a község lelkesen, szépen, s ezzel az ünnepély Zabolán véget ért, hogy föl egy órák folytassák Kovásznán, ahol 150 terítékű bankett volt rendezve az ünnepség méltó fináléjával.

Háromszékvármegye piacképes cikkeinek forgalombahozása.

— Az iparcikkekről. —

A Székely-Társaságok Szövetségén 1905 augusztus 22-én Sepsiszentgyörgyön tartott közgyűlésén előadta Csinádi Lajos a l. elemi fiu- és női-ipariskolai igazgató.

A Székely-Társaságok ama szöles mederben megindított jótékony mozgalmát, mely székely nemzetünk létkérdésének alapos tanulmányozását, meg-

TÁRGA.

Gróf Mikó Imréről.

Szeptember 5-én volt száz esztendeje, hogy Zabolán, megszületett Mikó Imre gróf, „Erdélyi Széchenyi”. Ezt az évfordulót a székelység a nemes gróf iránt érzett kegyeletének ünnepévé avatta. Országos ünnepség keretében, a Magyar Tudományos Akadémia, a Történelmi Társulat, s több más irodalmi és közművelődési társaság, meg természetesen az egész erdélyi magyar társadalom élénk részvételével mellett leleplezték a szülőházába illesztett emléktáblát. Ez az ünnepség leróvása ama tartozásnak, amelylyel a nemes gróf hét évtizedre terjedő életén át, különösen egyházi, közművelődési, társadalmi téren kifejtett tervszerű, céltudatos, s eredményekben rendkívül gazdag munkásságával lekötelezte az egész magyar társadalmat.

Ósrégi székely eredeti grófi család ölében látta meg a napvilágot. Atyja Mikó György gróf, anyja Mikes Dóra grófné. Szüleinek korai halála miatt nagyszülői házában töltötte gyermekéveit, majd a nagyenyedi Bethlen-kollégiumban tanult, hol egy a közép-iskolát, mint a jogi tanfolyamot mint első eminens végezte. S miután a marosvásárhelyi királyi táblán szép sikerrel letette szigorlatait, anyai nagyatyja, Mikes Zsigmond gróf, Háromszék főkirálybírája s ennek neje Ugrogy Julia óhajára hivatalt vállalt. Belépett az erdélyi főkormányzósághoz tiszteletbeli jegyzőnek. Alig volt huszonegy éves.

A közszolgálatban szép karriert csinált. Tizenegy évi szolgálat után kormányzósági tanácsos, tiz-

évre rá pedig kincstárnokká s a kormányzóság helyettes elnökévé választja az erdélyi országgyűlés. S a király nemcsak, hogy a választást megerősíti, de még valóságos belső titkos tanácsosává is megteszi. Sőt, midőn Jósika Sámuel báró megvált a kancellárságtól, erre az állásra is meghívják, de Mikó több oknál fogva, amelyek között nem lényegtelen az, hogy az idők a kancellári állást a rendszerrel együtt már tulszárnyalták, nem fogadta el. Gyors emelkedésében lehetett ugyan valamelyes része összeköttetéseknek is, de fényes szellemi tulajdonságainak határozottan jóval több.

Az 1848-iki viharos időkben az agyagfalvi székely ösgyűlésre királyi biztostnak küldetett ki, mely elnökévé választotta. Ez kétségtelenül fényes bizonyítéka az öt környező tiszteletnek és bizalomnak, valamint a körülbelül harmincezer főre menő ösgyűlés nyugodt lefolyása böles tapintatának és nagy tekintélyének. Szintugy az is, hogy az erdélyi kormányzóság részéről egy, a haza vészéjére és ennek okaira figyelmeztető s orvoslást kérő királyi felterjesztés személyes átadásával megbízott. A felterjesztésnek nem volt semmi eredménye. Mikót pedig csaknem egy évig Olmützben tartották.

Visszatérve, sirlalmas állapotban találta a hazát; oly állapotban, hogy nem esuda, ha azt tartották, hogy a magyar nemzet, mint állam, megszűnt. De különösen Erdélyben, hol az államalkotó elem, a magyar és székely birtokos osztály, teljesen koldusbotra jutott. És míg másoknak megadott az, hogy a haza szomorú sorsát a családi tűzhely mellett lehet vigasztalást, enyhülést, addig neki még ebben sem lehetett része. Feladta, egy emelkedett szellemű nő, Rhédey Mária grófnő, távolléte alatt kiszervevett. Bizony e kettős csapás eleinte lesújtotta,

de csakhamar erőt véve fájdalomán, hozzáállott a munkássághoz, mely sokban hasonlít „a legnagyobb magyar” tevékenységéhez, s melynek hitása alatti a köztisztelőt „Erdélyi Széchenyijének” nevezte el. Hivatalt pályája megszakadt, s természetesen a változott viszonyok következtében ott nem is óhajtott most érvényesülni. A társadalmi tér volt az, amelyen céltudatos, tervszerű munkával szolgált a nemzeti ügyet, hol reformatori buzgalmát leginkább kifejtette. A közügyemet a nemzeti nyelvre, az ismeretek terjesztésére, a közművelődési és jótékony intézményekre irányította, s buzdításával, példaadásával csakhamar sikerült is az érdeklődést felkelteni. Még 1842-ban bizta rá, az országgyűlés a kolozsvári nemzeti színház igazgatását, mely azonban az elnyomás idején német színházzá lett. Mikó szerezte vissza eredeti rendeltetésének, miután tetemes anyagi áldozattal hiányait pótolta, felszerelte, épülettét nagyobbította. Életre keltette az erdélyi kölcsonös jég- és tűzkármentesítő társaságot, újjászervezte és 3000 forintnyi alapítvánnyal támogatta az Erdélyi Gazdasági Egyesület. Még 1838-ban a nagyenyedi Bethlen-kollegium gondnokává választott, mely kollégium tudvalóval a forradalomban teljesen elpusztult. Mikó feltámasztotta; elemi iskolától kezdve egész főgimnáziumig, csaknem teljesen újonnan szervezte. Jelentékeny adományokkal támogatta a szászvárosi és sepsiszentgyörgyi iskolákat, és még számos szegényebb egyházat és iskolát. A sepsiszentgyörgyi iskolának végrendeletileg fejlődési adományt: 60.000 forintot juttatott, melylyel az iskolát, végleg megalapította s mely adomány óta azt Mikó-iskolának nevezik.

Legnagyobb alkotása kétségtelenül az Erdélyi Múzeum. Már az 1841—43-iki erdélyi országgyűlés-

oldását tette munkaköréül, igen észszerűen az iparra is gondolt s nemcsak munkájának mintegy támaszpontjává éppen a székely ipar fejlesztését tűzte ki.

Nagyon helyes és indokolt tehát a Szövetségnek azon eljárása, hogy jelen tanácskozása alkalmával is felvette tárgysorozatába megyénk piacépes iparainak megállapítását, a fejlesztés módjait, a megbeszélését.

Mikor ily irányban munkálkodunk, nem felehetjük el, hogy Háromszék vármegye talaj és éghajlati viszonyait ismerve nekünk nem is lehet, nem szabad csak östermelés fejlesztése s azok által előállított cikkek eladására szorítókozó törvénnyel megelégedni, hanem azzal karöltve, sok esetben azt túlszárnyalva az ipar körébe tartozó árucikkek értékesítése kell, hogy a székely nép megélhetési jövedelmének forrását képezze.

Nagy igazságot, soha senki által meg nem cáfolható alapelvet hangoztatott Kossuth Lajos 1842-ben az első ipartestület megalkotása alkalmával ezen írásában: „Azon ország kulturája, mely vagy egészben vagy nagyrésztben csak egyféle foglalkozást üz, szárnyaszegett és az időjárás szeszélyeitől függő, telhetetlen nyomorék.”

Ezen örökbecsű elvnek tudása és számbavételével, hogy úgy mondjam: szem előtti tartásával kell nekünk bírces kazarásunk, székely nemzetünk ezen végvárán piacépes cikkein megállapítása s ez által iparuk, gazdaságunk fejlesztésének módjait mérlegelni.

Háromszék megye élénk eszjárású székely lakossága különben már évtizedek előtt észrevette, hogy itt, e helyen ipart kell üzni, azt kell teremteni.

Megyénk lakossága a területhez viszonyítva nem oly népes ugyan, mint pld. a Nagyalföld, ahol egy négyszög kilométerre 80–100 lakos esik, mert itt a lakosság átlaga 35–36 mélyen még a Székelyföldön is csupán Csik megye néptelenebb 26–4 lakossal, de a területből levette a kopárokat, legelőket, erdőket, a földművelésre alkalmas terület mégis oly kevés, hogy a lakosság számát ezen területhez viszonyítva, az megközelíti az ország legnépesebb vidékeinek népességi arányát. Ezen népességi arányból az következik, hogy agrikulturánk bármily fejlett legyen is, terményeink nem elégségesek arra, hogy népünknek megélhetéshez szükséges jövedelmet biztosítsák.

Ezen indító okok teremtették meg Háromszék megyében azon állapotot, hogy bár még fejtelten és csekély, de mégis számottevő iparról beszélhetünk.

Az ipart közönségesen különböző osztályokba szokták sorozni s ezek szerint megnevezni. Ezen

elnevezés, illetve osztályozás rendszeren a befektetett tőke nagyságától és a felhasznált munkaerőtől függ. Így van: háziipar, kis- vagy kézműipar és gyáripar. Feledem jelenleg az iparnak más megkülönböztetését taglálni, hisz én úgy gondolom, hogy pld. nem az a fő, hogy ősi, eredeti foglalkozása az egyik, vagy másik munka az a székelynek, vagy az újabb időben telepített ezen iparágba a Székelyföldre.

Ha ősi ipar, ha betelepített ipar, az mindegy, csak a nép munkaképességének megfelelően s az itt előállítható nyersterményeket dolgozza fel, azokat értékesítse.

Hát, ha mélyebben belebozsátokunk Háromszék megye iparának tanulmányozásába, azt tapasztaljuk, hogy a háziipar régebben nagyobb mértékben üzemelt. Ma e téren, ha visszaesés nincs is, de stagnálás mindenestre észlelhető.

A kisipar produkál jelenben legtöbb piacépes cikket, míg a gyáripar érvendentes lendületnek indult. Vagyis más szavakkal kifejezve: A háziipar a múlté, a kézműipar (kisipar) a jelené, a gyáripar a jövőé.

Lassuk ezen iparágaknak szám és produktumok szerinti elterjedését megyénkben.

Első helyen a háziipart említem. Székely népünk mindenütt tudja a szekerét, fűrészt, vésőt, gyalut, kézvonót stb. eszközöket forgatni, tehát fur farag, de ezen munka csupán a házi szükségletre szorítkozik, sőt legtöbb esetben azt sem elégíti ki. Készítenek több helyen szalma-, fűz-vessző stb. méh- és másnemű kasokat, de ezekből piacra vajmi kevés kerül. Ezen állapotnak fő oka azon körülményben keresendő, mert készítményeiknek nincs biztos vevője.

A legelterjedtebb háziipari cikkek: Erdővidék (a baróthi hegység aljában elterülő községek) asznai szőnek sok és versenyképes kendervásznat Papolez, Körös, Galencze, Hilib stb. községek lakói sok zindelyt, szitakörget fadobozt készítenek. Több helyen faragnak s így éppen Sepsiszentgyörgyön, Málnás, Mikó-ujfalu, Oltson stb. gazdasági kisebb eszközöket. Ezeket alkalmas időben heti- és országos vásárokkalalmával a s.-sztyörgy, k.-vásárhelyi stb. piacokon el is árulják. Kéft, nyírágseprőt, kerti székeket szórványosan a megye területén mindenütt készítenek s ezek is a már említett piacokon kerülnek eladásra.

(Folyt. köv.)

NAPI HIRIEK.

— A honvédség köréből. Ökrös Bálint m. kir. honvéd százados, városunk kis társadalmának

egyik rokonszenves katonai tagját a honvédelmi miniszter áthelyezte Iglóra (Szepesmegyébe)

— Kinevezések. Gróf Majláth G. Károly püspök az erdélyi r. kath. egyházmegyében a következő kinevezéseket, áthelyezéseket eszközölte: Németh Gellért alsócsernátoni lelkész megrongált egészségre való tekintetből a lelkészi teendők alól fölmentetett. — Áthelyezettek, lelkészek: Csathó Ferenc Csíkszentlélekéről Ehadra, Szabó László Sellyéből Magyarlaposra, Tózsér László Kiskapusról Sellyébe; káplánok: Hadnagy János Székelyudvarhelyről Baróthra, Kende Szavér Piskitelepről Brassóba, Korbuly Ignác Baróthról Csíksomlyóra segédlelkésznek, tanítóképzői helyettes hit-tanárnak és internatusi felügyelőnek, Mindszenti György Brassóból Gyergyószentmiklósról. Kacsó Boldizsár gyergyóditrói káplán alsócsernátoni plébános lett, Hortáver Viktor az egri érseki egyházmegyéből átvétetve Kis Kapusra lelkésznek, Bodó Ferenc kolozsvári káplán pedig az ottani m. kir. tudományegyetemre tanárjelöltnek küldetett. Az újmisések közül káplánok lettek: Andrács Géza Kéz-dipolyánban, András Péter Gyergyó-Ditróban, Antalfi Károly Bereckben Kun László Kolozsvárt, Huszár Ádám Piskitelepen.

— Veni Sancte. A kézdívasárhelyi r. kath. főgimnáziumban befejeződvén a beiratások, az ünnepélyes „Veni Sancte” kedden délelőtt 8 órákor tartott meg s azután megtörtént az ünnepélyes megnyitás. Beiratkozott összesen 294 tanuló; létszám apadás tehát a múlt évhez képest, midőn 312 volt, 18.

— Főgimnáziumunk új épülete. A kézdívasárhelyi r. kath. főgimnázium új épületének építését az erdélyi r. kath. státus igazgató tanácsa az aug. 31-én tartott versenytárgyaláson Vusinszky testvérek, brassói építési vállalkozóknak adta ki 246,000 korona 73 fillér vállalati összegért. Az építéshez azonnal hozzá kell fogni s a jövő évi aug. 20-ikáig teljesen befejezve az nap átadni kötelesek a vállalkozók, akik már a munkálatok megkezdése végett Kézdívasárhelyre is érkeztek. Az új épület tudvalevőleg a minorita konvent telkére a finevelővel szembe fog fölépülni.

— Felmillió. Miesoda rettenetes szám. Ötszáz ezer ember jár-kelel a mi hazánkban a biztos halállal; állandó veszedelmére a többieknek. És a félmillió tüdőbetegből, mert hiszen ezekről van szó, a legtöbbet meglehetne menteni, ha idejében gyógyításhozban ápolhatnánk, gyógyíthatnánk. A József kir. Herceg szanatorium egyesület ligába hívja a jobbakat; Évi négy vagy két koronát kellene tagdíjként fizetni. Minden tag ingyen kapja a Szanatoriumi Lapokat, melyben minden adományt nyugtáznak. Ne olvassuk el közönynyel e sorokat, segítsük az egyesület ügyét. Lehetetlenségnek tartjuk, hogy ne adjon minden helyen egy két ur-hölgy, aki tagokat gyűjtene. Taggyűjtőleveket készséggel szolgál a József Kir. Szanatoriumi Egyesület Királyi bérház Budapest.

— Fogyasztási szövetkezet Kézdívasárhelyen. Az a hallatlan nagy drágaság, mely különösen a hus s más élelmi cikkekben hátról-hátra fokozódik s már-már annyira elviselhetetlenné kezd lenni, hogy a szegény ember aldhat az Istent, ha egy hűten husételhez hozzájuthat, arra indította városunk igen sok tekintélyes polgárát, hogy komolyan hozzáfogjanak egy fogyasztási szövetkezet megalakításához. Mult vasárnap volt a tárgyalás az első gyűlés a kaszinóban Elek és Béla kir. táblai bíró kezdeményezésére s vezetése alatt egyhangulag kimondotta a népes értekezlet a szövetkezet létesítésének szükségességét s Bayler Kálmán kir. törvényszéki bíró elnöklése alatt előkészítő bizottságot küldött ki 12 tagból, akiknek feladata lesz alapszabályokat s részletes tervezetet csinálni a szövetkezet életbe léptetésének módjairól. Rövid időn újabb értekezlet lesz a szövetkezet végleges megalakítása tárgyában.

— Nyilvános számadás és köszönet. A karatnavolái tanuló ifjuság az ottani ev. ref. egyház

sen pendített meg az eszme, s már akkor ajánlotta fel Kemény József és Sámuel gróf gyűjteményét; azonban a szép eszme akkor csak eszme maradt. Mikónak köszönhető, hogy ez az ige testet öltött. Oda ajándékozta kolozsvári kastélyát a hozzátartozó nagy kerttel, s így vált lehetővé a múzeum létesítése, amely egyébként nemzeti életünk folyamában is nevezetes mozzanat gyanánt szerepel, mert a nemzet újjáébredését elősegítette.

Az irodalom terén is lelkes és hasznos munkásságot fejtett ki. Már 1848. előtt is foglalkozott történelmi tanulmányokkal, s az elnyomatás szomorú korszakában nagyobb munkásságot fejt ki e téren is. 1855-ben adta ki levéltári kutatásai eredményének egyik részét, a három kötetre terjedő Erdélyi Történelmi Adatok első kötetét. És milyen céllal, mutatja az előszó: „nekünk munkálkodnunk kell — írja — hogy éljen nemzetünk: tanulunk, hogy az idők harcát megállhassuk; tanulunk főként hazánk multját és történetét. Létfünk nyelvünk-től, ez irodalmunktól függ. Irodalmunk jövődusabb, legtermékenyebb része a hazai történet. Tízszor es-sünk el, míg történetünk állnak, újra fölkelünk. Omoljanak össze a nemzet multjának tisztas boltozatai, s mi romjai alá temetkezünk.” Számos munkáján kívül (Bod Péter élete és munkái, Benkő József élete és munkái, Kendeffi Ádám életrajza stb.), melyekért a Magyar Tudományos Akadémia is tagjai sorába választotta, azzal is szolgált az irodalom, hogy a szerényebb sorsu tehetséges írók munkáinak megjelenését — saját költségén — lehetővé tette. Így látott napvilágot Debreczeni Márton „Kiovi csatája,” Kriza „Vadrózsái,” Gyergyai nyelvészeti munkája, Dózsa „Erdélyhoni jogtudomány”-a, stb.

orgona alapjának gyarapítására f. évi augusztus hó 26-án fényesen sikerült táncestélyt rendezett. A minden évben mintegy hagyományosan megszokott táncestély valóban fényesen sikerültnek mondható, mivel az erkölcsi és anyagi sikerrel felülmúl minden eddigi ilyenmű estélyt. Ugy a helybeli, mint a vidékről összegyűlt szép számú közönség szíve, lelke szerint mulatott a reggeli órákig s midőn a felkelő nap távozásra intett, mindenki egy kedvesen eltöltött éjszaka benyomásával távozott. A jótékony célra tekintettel felülfizettek: Kőnczei Domokos 5 kor. Pásztohy Tibor tviszki bíró 5 kor. Bodó Albert 5 kor. Kőnczei István 5 kor. Ősz Lázár ev. ref. lelkész 2 kor. öz. Benedek Ignác 2 kor. Fogadják a kegyes felülfizetők a jótékony cél érdekében adott adományukért a rendezőség leghálásabb köszönetét. — r. —

— **Nem fog megszűnni a játékgyár üzeme.** A székely gyermekjáték és faáru gyár igazgatósága tegnapelőtt d. é. ülést tartott, melyen elhatározta, hogy a gyár üzemét továbbra is fenn fogja tartani és kizárólag gyermekjátékok és faáruk készítésére fog szorítkozni.

— **A IX. nemzetközi alkoholizmus elleni**

kongresszus. Az alkohol elleni küzdelem nemzetközileg való szervezése tárgyában szeptember hó 11 és 16-a között Budapesten tartandó tanácskozások iránt általános érdeklődés jelentkezik. Csaknem valamennyi európai és számos tengerentúli állam hivatalos küldöttekkel képviselteti magát a kongresszuson, amelyen meg fognak jelenni a külföldi egyetemek és egyéb kulturintézmények képviselői is nagy számban, továbbá az alkoholelles egyesületek, a munkásszervezetek küldöttei. Hazánkban valamennyi törvényhatóság, továbbá számos város hivatalosan képviselteti magát és az összes minisztériumok, valamint egyéb hatóságok is megnevezték képviselőiket. A hazai tanítóság köréből, melynek oly fontos szerep jut az alkohol káros hatásai iránt való felvilágosító munkában, mintegy 300-an jelentkeztek s a katolikus papság is több száz képviselőt küld a kongresszusra. Az alkohol elleni küzdelem nagy szociális jelentőségét felismerve, immár a munkásszervezetek és jóléti intézmények szintén kivesszik belőle a maguk részét, úgy hogy a kongresszus tanácskozásain a munkásszervezők szívesen, egyben a betegsegítő pénztárak képviselői is résztvesz-

nek. A kongresszus színhelye a városligeti Mücsarnok lesz a hol igen érdekes kiállítást is rendeznek, mely az alkoholizmus elleni küzdelem eszközeit, anyagát és eddigi eredményeit fogja bemutatni. Ugyancsak a Mücsarnokba lesz szeptember hó 1-től kezdve a kongresszus irodája, mely készségesen szolgál mindennemű felvilágosítással. Szeptember 1-éig a kongresszusi iroda a központi városbázisban van.

— **„A Solymosi-féle nyilvánossági joggal felruházott színésziskola”** f. évi szeptember hó 15-én kezd meg XII-ik évfolyamát. Az intézet igazgatósága az idén a legmodernebb igények szerint újjászervezte tantervét és elsőrangú tanári kart szerződtetett, melynek tagjai: Solymosi Elek művészeti igazgató, Pálffy Nina igazgató tulajdonos (operette és népszínmű-játék), Pelhes Imre (drámai gyakorlat), Vajda László (irodalom, esztétika és szavalás), Reményi Ilona (ének és hangképzés), Delli Lajosné (Tánc), és Falk Rikhard (francia nyelv). A beiratkozások naponta 11 és 1/2 4 közt folynak az intézet új helyiségében (VII. Kerepesi ut 57. — Luther udvar).

H i r d e t é s e k.

A vasut-utcában

egy új lakás

2 szoba, kamara, kut és udvarral kiadó
Bővebbet a kiadóhivatal.

(95. 1-2.)

!! F^{*****}OGORVOS PERL JÓZSEF !!

(94. 2-2.)

AMERIKAN DENTIST

ide megérkezett.

Lakása a „Millennium” szálloda 2. szám.
Rendel: délelőtt 9—12 óráig, délután 2—5-ig.

 Tartózkodási idő néhány nap.

A mai modern kornak teljesen megfelelő könyvnyomda.

A „SZÉKELYFÖLD” politikai hírlap kiadóhivatala.

IFJ. JANCsó MÓZES

gőzerőre berendezett könyvnyomdája, könyvkötészete, papir-, írószer- és könyvkereskedése

KÉZDIVÁSÁRHELYT

a „Jancsó”-féle gyógytár mellett.

Legolesőbb bevasárlási forrás
Olcsó! Szép! Tartós! Meglepő!
DIVÁNY- és GARNITURÁKBÓL
Ifj. Jancsó Mózes
kárptos és díszítő műhelyében
Kézdivásárhelyt.

Készítettek saját felügyeletem alatt:
új ebédlő- és heverő-diványokat, garnitúrákat, matracokat, foteleket, divánpárnákat, stb. szóval minden e szakba vágó munkákat, ugyisintén bármilyen rongálódott diványok, fotelek, stb. újratömését vagy behuzását olcsó és jutányos árak mellett teljesen új átalakítások át.

Gyorsan, izléssel és a legolesőbb árban készít el minden a könyvnyomdai szakmába vágó munkákat, u. m.: irodalmi műveket, tudományos és irodalmi folyóiratokat, tankönyveket, heti és havi lapokat, kereskedők és iparosok részére számlákat, gyászjelentéseket, körleveket, üzleti könyveket, névjegyeket, meghívókat, falragaszokat, stb. stb.

Butorraktáromban

mindig készletben tartok: ebédlő és szalon berendezéseket, ruha-, mosdó-, éjjeli- és éjszakai bútort, márványfalat és anélkül, garnitúrákat, sodrony betéteket, ágyakat, matracokat, hajlított és préselt ültető székeket, függönytartókat, gyermekkoszúkat, stb. stb., melyeket szintén felügyeletem alatt — kitűnő száraz anyagból — saját asztalos, esztorgályos és faragó műhelyemben készíttetek, s azoknak úgy jószágáért mint tartósságáért teljes felelősséget válllok.

Könyvkötészetemben

minden fajta könyvek bekötését nagyon jutányos áron eszközölöm s azokat kívánatra ellátatom éresarkokkal, miáltal azok tiszszerte tartóssabbakká válnak.

Nyomtatvány raktáromban

minden szükségeltető községi, közigazgatási, egyházi és ügyvédi nyomtatványok finompapíron nyomva, állandóan nagy raktáron vannak.